

Õiguskantsler

Teie 22.11.2015 nr

Meie 15.12.2015 nr 7-4/151485/1505563

Väljaspool Eestit elava pensionäri pensioni tulumaksuga maksustamine Eestis

Lugupeetud avaldaja

Palusite hinnata Teile Eestist makstava pensioni tulumaksuga maksustamise õiguspärasust.

Kirjutate oma avalduses, et olete Eesti kodanik, kuid elate põhiliselt Hispaanias. Saate Eestist riiklikku vanaduspension, mis on xx eurot kuus. Pension on Teile ainus tulu. Eestis maksustatakse Teile makstavat pensioni tulumaksuga. Selgitate, et kuna Teile pension jääb nn tulumaksuvabast miinimumist (2015. aastal kokku 374 eurot¹) allapoole, siis ei tohiks Eesti riik Teile pensionilt tulumaksu võtta. Olete pöördunud selles küsimuses nii Maksu- ja Tolliameti kui Sotsiaalkindlustusameti poole, kuid lahendust ei ole saanud: pensioniväljamakseid maksustatakse ikka veel tulumaksuga. Leiate, et pensioni maksustamisega rikutakse Teile õigusi – eelkõige õigust liikuda vabalt Euroopa Liidu territooriumil. Lisaks häirib Teid asjaolu, et ametid annavad Teile lootust tulumaksu maksmise kohustusest vabaneda, kuid nõuavad selleks Teilt täiendavate dokumentide esitamist. Leiate, et vajadusel peaksid ametid täiendavaid dokumente ise Hispaaniast hankima.

Teie pöördumises esitatud info pinnalt pean tõdema, et Eesti Sotsiaalkindlustusamet, kes peab Teile pensionilt kinni tulumaksu, ei ole suure tõenäosusega² Teile õigusi rikkunud. Ka nõuet esitada soodsama maksustamisrežiimi käivitamiseks täiendavaid dokumente ei saa pidada õigus- ega põhiseadusvastaseks.

Alates sellest päevast, mil asusite elama Hispaaniasse, sattusite Te maksustamise mõttes n-ö piiriülesesse olukorda: elate ühes riigis (Hispaanias), kuid tulu saate teisest riigist (Eestist). Muu hulgas tähendab see, et nii Teile elukoha- ehk residentsusriigil³ (Hispaania⁴) kui ka tulu allika riigil (Eestil) võib olla ambitsioon võtta Teile tulu pealt tulumaksu. Rahvusvahelises maksuõiguses on residentsus- ja tuluallika põhimõttel maksustamine lubatud.

¹ Vt [tulumaksuseaduse](#) § 23 ja § 23².

² Õiguskantsleril ei ole pädevust anda inimestele maksualast nõu. Seega ei ole mul kahjuks võimalik Teile individuaalset olukorda igakülselt hinnata ega teha lõplikke järeldusi Teile tulude maksustamise kohta. Selles kirjas esitatud analüüs on üldine. Kui vajate täpsemat infot Teile olukorras rakenduvate maksude kohta, soovitan Teil pöörduda maksualase nõu saamiseks kas maksuhalduri või maksunõustaja poole.

³ Residentsusriik on see riik, mille residentiks inimene on. Piiriüleses situatsioonis on inimese residentsus määratletav mitme erineva asjaolu pinnalt. Esmatähtis on seejuures see, kus asub inimese elukoht. Inimese kodakondsus ei oma residentsuse määramisel primaarset tähendust.

⁴ Eeldan, et olete muutunud Hispaania residentiks. Kas see oli nii või mitte, ei ole mul kahjuks võimalust ega pädevust hinnata.

Asjaolu, et Hispaaniasse kolimisega muutusite tõenäoliselt Eestis mitteresidendiks, selgitab, miks Eesti Sotsiaalkindlustusamet hakkas pidama Teie pensionilt kinni tulumaksu. Nimelt ütleb Eesti [tulumaksuseaduse](#) (TuMS) § 29 lõige 9, et mitteresidendi poolt saadav pension kuulub Eestis tulumaksuga maksustamisele. Selles väljendub tuluallika põhimõte: Eesti kui tulu väljamaksev riik ja ühtlasi ka riik, kus Te seda tulu välja teenisite, soovib saada osa sellelt tulult arvutatud tulumaksult.⁵

TuMS § 31¹ lõike 2 järgi on mitteresidendist pensionäri, kelle elukoht asub teises Euroopa Majanduspiirkonna riigis (sh Hispaanias), sarnaselt Eestis elava pensionäriiga võimalik saada Eesti tulumaksuseadusega ette nähtud maksusoodustusi (sh nn tulumaksuvaba miinimumid kokku kuni 374 eurot kuus). Samas erineb mitteresidendi puhul maksusoodustuste saamise viis tavapärasest: tulumaksuvaba miinimumide arvesse võtmine ei toimu n-ö jooksvalt – s.o pensioni väljamaksmise hetkel, vaid üks kord aastas tuludeklaratsiooni alusel. **St selleks, et saada maksusoodustusi, peab mitteresident esitama Eesti Maksu- ja Tolliametile üks kord aastas tuludeklaratsiooni.**

Seega ei saa öelda, et Eesti jätab teises Euroopa Liidu liikmesriigis elavat, kuid Eestist tulu saavat inimest maksusoodustustest täiesti ilma. Sellest johtuvalt **ei riku Eesti tulumaksuseaduse sätteid inimese õigust EL-s vabalt liikuda.**⁶

Ülalpool kirjeldatud maksustamise ja maksuvabastuse andmise kord on aktuaalne eelkõige sellistes riikides elavate inimeste puhul, millega Eesti ei ole sõlminud nn topeltnmaksustamise vältimise lepingut (edaspidi *maksuleping*).⁷ See kord võimaldab küll teatud olukorras saada Eesti seadusega ette nähtud maksusoodustusi, kuid ei välista ei tuluallika riigi ega residentsusriigi õigust nõuda inimese tulult tulumaksu.

Kuna Teie elate Hispaanias, millega Eesti on [maksulepingu](#) sõlminud, on Teil suure tõenäosusega kasulikum tugineda hoopis maksulepingu sätetele. See võimaldab Teil saada ühe riigi maksustamisambitsioonidest täiesti vabaks. Milline riik peab maksulepingu alusel Teile Eestist

⁵ Mul ei ole kahjuks infot selle kohta, kas ja kuidas (sh millise maksumääraga) võidakse Hispaanias maksustada Teie Eestist saadud pensioni. Samuti puudub mul pädevust seda küsimust uurida. Vajadusel palun küsige selle kohta selgitusi Hispaania maksuhaldurilt.

⁶ Asjaolu, et mitteresidendi puhul kehtib residendiga võrreldes teistsugune maksusoodustuse andmise kord, ei saa pidada ka põhiseadusvastaseks.

Sellise maksusoodustuse saamise korra põhjenduseks on, et mitteresidendil ei pruugi olla alati võimalik saada tulumaksuseadusega lubatud maksusoodustusi 100% ulatuses. Nimelt ütleb TuMS § 31¹ lõige 2, et kui teise Euroopa Majanduspiirkonna lepinguriigielanik sai maksustamisperiodil ehk kalendriaastal vähemalt 75% oma maksustatavast tulust Eestis, siis ta võib küll saada Eesti seaduse alusel tulumaksusoodustusi, kuid seda üksnes proportsionaalselt tema Eestis maksustatava tulu osakaaluga kogutema maksustatavas tulus (st üle maailma teenitud ja tulumaksuga maksustatavas tulus). Kuna maksustatava tulu saamist mõnest välisriigist ei ole alati võimalik täpselt ette prognoosida, siis on lihtsam, et kalendriaasta lõppedes vaatab Maksu- ja Tolliamet inimese olukorra üle ning hindab, kas ja kui suures ulatuses oli inimesel õigus maksusoodustust saada. Kui selgub, et inimesel oli alus nt tulumaksuvaba miinimumi arvesse võtmiseks, siis Maksu- ja Tolliamet tagastab inimesele n-ö enammakstud tulumaksu.

Mitteresidendile, kelle kogu tulu koosneb Eestist saadavast pensionist, võib selline kord tunduda ebaõiglane, kuna TuMS § 31¹ lõikest 2 tulenevalt oleks tal õigus üldisele ja täiendavale tulumaksuvaba miinimumile täies ulatuses. Samas tuleb kahjuks tunnistada seda, et TuMS § 31¹ lõike 2 regulatsioon on laiem ning hõlmab ka selliseid juhtumeid, kus mitteresident saab lisaks Eestist makstavale pensionile ka muud liiki tulu mõnest teisest riigist: dividendid, üüritulo, teenustasu vms. Siinjuures tuleb võtta arvesse, et need juhtumid ei ole sugugi haruldased. Kui Eesti tulumaksuseadus võimaldaks maksusoodustuste andmist mitteresidentidele jooksvalt, siis tähendaks see, et aasta lõpus peaksid mitteresidendid ikka esitama Maksu- ja Tolliametile tuludeklaratsiooni ning vajadusel tagastama Maksu- ja Tolliametile põhjendamatult saadud maksusoodustusi. Suure tõenäosusega oleks selline kord inimeste jaoks veelgi koormavam. Samuti oleks Maksu- ja Tolliametil raske nõuda põhjendamatult saadud maksusoodustused sisse. Sellega oleks seatud ohtu ühetaolise maksustamise põhimõtte rakendamisele.

⁷ Nimekirja riikidest, kellega Eesti on sõlminud maksulepingud, on toodud [Rahandusministeeriumi veebilehel](#).

makstava pensioni maksustamisest loobuda, sõltub sellest, kas teenisite oma pensioni välja, töötades avalikus teenistuses või mitte.⁸

Kui töötasite mujal, kui riigi või kohaliku omavalitsuse ametiasutuses, siis maksulepingu järgi ei või Eesti Teie pensionilt tulumaksu võtta. St Eesti Sotsiaalkindlustusametil ei ole õigust pidada Teie pensionilt kinni tulumaksu ning Te ei pea iga aasta esitama Maksu- ja Tolliametile tuludeklaratsiooni, et pensionilt kinni peetud tulumaksu tagasi saada. Lisaks, kui otsustate maksulepingu rakendamise kasuks, peab Eesti Maksu- ja Tolliamet tagastama Teile tulumaksu, mida Eesti Sotsiaalkindlustusamet on Teie pensionilt selle aasta jooksul kinni pidanud.

Et maksulepingu soodsatele sätetele tuginedes saada Eestis maksustamisest vabaks ning nõuda tagasi selle aasta jooksul saadud tulumaks, **peate võtma Hispaania maksuhaldurilt nn residentsustõendi**⁹. See on tõend, mis kinnitab, et olete alates selle aasta kevadest Hispaania resident. **Seejärel peate esitama selle tõendi Eesti Sotsiaalkindlustusametile. Koos tõendiga tuleb Teil esitada Sotsiaalkindlustusametile vabas vormis avaldus selle aasta jooksul enamakstud tulumaksu tagastamiseks.**¹⁰

Saan Teie avaldusest aru, et Teid häirib asjaolu, et Eestis tulumaksu maksmise kohustusest vabanemiseks peate Te taotlema Hispaania maksuhaldurilt nn residentsustõendi ning esitama selle Eesti Sotsiaalkindlustusametile. Kahjuks pean kinnitama, et sellest kohustusest vabanemiseks teed ei ole. Kui soovite tulumaksu maksmise kohustusest maksulepingule tuginedes vabaneda, siis tuleb Teil administratiivset koormust paraku taluda. See, et inimene peab tema jaoks soodsa tulemuse saavutamiseks (nt maksusoodustuse saamiseks) ise aktiivne olema – nt osalema menetluses ja esitama asjakohaseid dokumente või tõendeid, on Eesti haldusmenetluse (sh ka maksumenetluse) üks oluline põhimõte.¹¹ Seda ei saa pidada inimest ülemäära koormavaks ja seega [põhiseadusega](#) vastuolus olevaks.

Loodan, et Teil on sellest selgitusest abi.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Olga Lavrova, 693 8410, Olga.Lavrova@oiguskantsler.ee

⁸ Eesti ja Hispaania vahelise maksulepingu artikli 18 järgi on pensioni tulumaksuga maksustamise õigus ainult sellel riigil, mille residentiks inimene on. Sellest reeglist on aga olemas üks erand. Nimelt sätestab maksulepingu art 19 lg 2 punkt a, et kui riik maksab inimesele pensioni inimese töötamise eest selle riigi või kohaliku omavalitsuse ametiasutuses, siis kuulub pensioni maksustamise õigus sellele samale riigile, kus inimene on pensioni välja teeninud. Inimese residentsus ei mängi seejuures rolli.

⁹ Vt TuMS § 43 lg 2 ja 3, [rahandusministri 18.06.2004 määrus nr 120 „Residentsuse ja tulu saaja tõendamise välislepingu rakendamiseks“](#) (eriti selle § 2 lg 2) ja selle määrusega kinnitatud nn [residentsustõendi vorm](#).

¹⁰ Igaks juhuks juhin Teie tähelepanu ka sellele asjaolule, et nn residentsustõend kehtib maksimaalselt 12 kuud (vt [rahandusministri 18.06.2004 määruse nr 120 „Residentsuse ja tulu saaja tõendamise välislepingu rakendamiseks“](#) § 3). See tähendab, et **Eestist pensioni saamiseks maksuvabalt peate Te vähemalt üks kord aastas oma residentsustõendit n-ö uuendama ja edastama uuendatud tõendit vähemalt üks kord aastas Eesti Sotsiaalkindlustusametile.**

¹¹ L. Lehis. Eesti maksuseaduste kommentaarid. Tartu, 2015. Lk 59.